

4. Η Ευρώπη και τυπικά αποκτά σύντομα το Ενιαίο Νόμισμα ενώ ουσιαστικά θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι το έχει ήδη αποκτήσει, ιδιαίτερα μετά την ανακοίνωση των σταθερών ισοτιμιών που θα επιβληθούν και επίσημα την 1η του Γενάρη του 1999. Όπως είναι φυσικό, ο ευρωπαϊκός προβληματισμός αρχίζει να αναπροσαντολίζεται από την προσπάθεια για την επίτευξη των προϋποθέσεων του Ενιαίου Νομίσματος στην προσπάθεια για την διάπλαση των όρων της σωστής διαχείρισης και της κατάλληλης αξιοποίησης του. Πρόκειται για έδαφος νέο, που δεν το καλύπτει παρά μόνον πολύ μερικά η Συνθήκη και που από τη φύση του ανεβάζει στη σκηνή πλάϊ στις κυβερνήσεις και μιά σειρά από νέους παίκτες, τα ίδια τα υποκείμενα της οικονομίας της αγοράς. Θα προσπαθήσω να προδιαγράψω και να αξιολογήσω τις προοπτικές αυτές.

Το Ενιαίο Νόμισμα, όπως και το σύνολο της ΟΝΕ, σκοπό απώτερο έχει την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας μέσα στις σύγχρονες συνθήκες του ανταγωνισμού που ένα μέρος του, αλλά όχι το μόνο, είναι η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας της αγοράς. Αυτός ο στόχος στηρίζεται στη διπλή υπόθεση ότι η ευρωπαϊκή οικονομία υφίσταται, ότι έχει οντότητα πέρα από ένα απλό άθροισμα της οικονομίας των κρατών-μελών και είσης ότι η οικονομία αυτή είναι σε θέση αντικειμενικά να ανακτήσει το έδαφος που έχει χάσει. Ισως μιά καλύτερη διατύπωση της ίδιας ιδέας είναι ότι οι ευρωπαϊκές οικονομίες μπορούν, αν ενοποιηθούν, να ανακτήσουν το έδαφος που έχουν χάσει τον αιώνα αυτόν απέναντι πρώτα στις ΗΠΑ και μετά και στην Ιαπωνία.

Η αυξημένη ανταγωνιστικότητα που αποτελεί το στόχο της ΟΝΕ προϋποθέτει ότι η Ευρώπη θα επιτύχει τα εξής: (α) να αυξάνεται η παραγωγικότητα της με ρυθμό συγκρίσιμο ή ανώτερο από εκείνο των ανταγωνιστών της. (β) να διατηρεί ισορροπία στο εξωτερικό της ισοζύγιο και (γ) να διατηρεί υψηλό επίπεδο ή, ακόμη καλύτερα, επίπεδο πλήρους απασχόλησης. Από τις τρεις αυτές προϋποθέσεις η Ευρώπη καλύπτει τις δύο πρώτες και έχει αποτύχει στην τρίτη. Αιτία είναι το χρόνιο έλλειμμα επενδύσεων 4% έως 5% του ΑΕΠ που παρατηρείται, μετά το 1975, στην ευρωπαϊκή οικονομία. Πρόκειται για τη διαφορά ανάμεσα στο 19% του ΑΕΠ που είναι οι επενδύσεις σήμερα και στο 24% με 25% που πρέπει να φθάσουν προκειμένου ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του προϊόντος να ανέβει στο 3,5%, οπότε μπορεί να αρχίσει να μειώνεται σημαντικά η ανεργία με τη δημιουργία των νέων θέσεων εργασίας που μας λείπουν. Είναι, πιστεύω, αυτονόητο ότι η αύξηση των θέσεων εργασίας πρέπει να συνοδεύεται και με αντίστοιχη εξέλιξη των τεχνολογικών γνώσεων των εργαζομένων, όπως τόνισε στην απόφασή του και το ειδικό για την ανεργία Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για συνεχή μετεκπαίδευση και απασχολησιμότητα του εργατικού δυναμικού.

Το Ενιαίο Νόμισμα, από μόνο του, δεν είναι ασφαλώς ικανό για να προκαλέσει το αναγκαίο άλμα στις επενδύσεις. Μπορεί, όμως, να συμβάλει ουσιαστικά προς αυτή την κατεύθυνση για τους ακόλουθους τέσσερες λόγους:

(α) Γιατί δημιουργεί τα πλαίσια μιάς κολοσσιαίας ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, ποιοτικά ανώτερης από το άθροισμα των κεφαλαιαγορών των κρατών-μελών, εφάμιλλης με την αγορά κεφαλαίων των ΗΠΑ. Μέσα στην ευρωπαϊκή αυτή Γουώλ Στρητ η άντληση κεφαλαίων από τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις θα μπορεί να γίνεται πολύ πιο ευέλικτα και με ευνοϊκότερους όρους κόστους από ότι γίνεται μέχρι σήμερα, στις κατακερματισμένες κεφαλαιαγορές της Ευρώπης.

Μπορούν να αναπτυχθούν ευκολότερα ειδικευμένες μορφές δανεισμού για πρωτοποριακές καθώς και για μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μπορεί να δημιουργηθεί ένα ολόκληρο θερμοκήπιο επιχειρηματικότητας με προφανή ευεργετικά αποτελέσματα στο μέγεθος και τον όγκο των επενδύσεων.

(β) Γιατί το Ευρώ έχει όλες τις προϋποθέσεις να εξελιχθεί σε ένα μεγάλο διεθνές αποθεματικό νόμισμα, ικανό να πάρει τη θέση του πλάϊ στο δολλάριο και το γιέν στα αποθέματα των κεντρικών τραπεζών και στα ιδιωτικά χαρτοφυλάκια. Η χρήση αυτή του Ενιαίου Νομίσματος θα απεξαρτήσει, ως ένα σημείο, το επίπεδο της εσωτερικής, δηλαδή της ενδοευρωπαϊκής, οικονομικής δραστηριότητας από την εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ευρώπης, όπως ακριβώς γίνεται και με το δολλάριο των ΗΠΑ. Η αμερικανική οικονομία είναι ικανή να χρηματοδοτεί με το δικό της νόμισμα μεγάλα ανοίγματα στο εμπορικό της ισοζύγιο χωρίς να χρειάζεται κάθε φορά που της εμφανίζεται ένα έξωτερικό έλλειμμα να στραγγαλίζει την ανάπτυξη για να περιορίσει τις εισαγωγές. Αντίθετα, με τα σημερινά, περιορισμένης διεθνούς εμβέλειας, διάφορα ευρωπαϊκά νομίσματα ο περιορισμός της οικονομικής ανάπτυξης για λόγους ισορροπίας του εμπορικού ισοζυγίου είναι αρκετά συχνό φαινόμενο.

(γ) Γιατί το Ευρώ θα καταργήσει τη δυνατότητα κερδοσκοπικών επιθέσεων εναντίον της ισοτιμίας μεμονωμένων ευρωπαϊκών νομισμάτων για τον απλό λόγο ότι δε θα υπάρχουν πιά αδύνατα μικρά νομίσματα στο χώρο της ΟΝΕ. Η σημασία της μεταβολής αυτής μπορεί να εκτιμηθεί αν αναλογισθεί κανείς ότι η σημαντική ανάκαμψη που είχε αρχίσει στην Ευρώπη το 1993-94 ανακόπηκε από τη νομισματική αναστάτωση που, ξεκινώντας από την κρίση του Μεξικού την άνοιξη του 1995, μεταδόθηκε στον ευρωπαϊκό χώρο εξ αιτίας του κατακερματισμού των ευρωπαϊκών νομισμάτων. Η ευρωπαϊκή οικονομία με καθεστώς Ευρώ, θα είναι προφυλαγμένη από τέτοιου είδους χτυπήματα. Το κέρδος θα είναι μεγαλύτερο για τα κράτη-μέλη με σχετικά αδύνατο νόμισμα γιατί οι δικές τους οικονομίες είναι υποχρεωμένες να υφίστανται επιτόκια διαφοροποιημένα προς τα πάνω εξ αιτίας του συναλλαγματικού κινδύνου των νομισμάτων τους. Η σύγκλιση των επιτοκίων σε χαμηλότερα επίπεδα προφανώς θα ευνοήσει τις επενδύσεις στις οικονομίες αυτές.

(δ) Τέλος, το Ευρώ θα λειτουργήσει αντιμονοπωλιακά γιατί θα περιορίσει δραστικά τις δυνατότητες για διαχωρισμό των αγορών και επιβολή διαφορικών τιμών σε διαφορετικούς καταναλωτές για το ίδιο προϊόν. αυτού του είδους η μονοπωλιακή εκμετάλλευση του καταναλωτή εξακολουθεί να εφαρμόζεται σήμερα σε μεγάλη κλίμακα και καταλήγει, μαζί με τα μεγαλύτερα κέρδη των εταιρειών σε μικρότερο όγκο πωλήσεων και μικρότερες επενδύσεις. Η διαφάνεια στις αγορές και τις τιμές που εξασφαλίζεται από το ενιαίο νόμισμα θα συμβάλει ουσιαστικά στην καταπολέμηση αντιοικονομικών τακτικών τέτοιου είδους.

5. Μέχρις εδώ το Ενιαίο Νόμισμα αποτελεί καθαρή συνεισφορά στις δυνάμεις που ευνοούν την αύξηση των επενδύσεων άρα την άνοδο του ρυθμού παραγωγής και τελικά τη μείωση της ανεργίας. Υπάρχει, όμως και μία πλευρά του που μπορεί να επιδράσει αρνητικά: η κατάργηση της δυνατότητας των οικονομιών που υποφέρουν είτε από ψηλό κόστος παραγωγής είτε από κάποια απότομη μετάπτωση της ζήτησης να επιδιώξουν την αναπροσαρμογή της

ανταγωνιστικής τους θέσης στη διεθνή αγορά με το μέσο της υποτίμησης του νομίσματός τους. Χωρίς αυτή τη δυνατότητα, που καταργείται από το Ενιαίο Νόμισμα δε μένει στις οικονομίες αυτές, για να αντιμετωπίσουν τα σχετικά σοκ παρά η άμεση μείωση του κόστους παραγωγής ή η άμεση ανασύνταξη του παραγωγικού τους δυναμικού από τον τομέα που έπεσε η ζήτηση σε κάποιον άλλο, ή άλλους, παραγωγικό τομέα. Οι διαδικασίες αυτές, χωρίς τη βοήθεια της υποτίμησης μπορεί να είναι μακροχρόνιες και κοινωνικά δύσκολες, η κρίση μπορεί για το λόγο αυτό να παρατείνεται και η απώλεια απασχόλησης και παραγωγικού δυναμικού στον ενδιάμεσο χρόνο να είναι μεγαλύτερη παρά αν δεν υπήρχε το καθεστώς του Ενιαίου Νομίσματος. Ίσως οι σκέψεις αυτές να είναι που ώθησαν το σοσιαλδημοκράτη ηγέτη της Γερμανίας Γκέρχαρντ Σρέντερ να δηλώσει ότι αρχικά το ενιαίο Νόμισμα θα λειτουργήσει αντιαπασχολησιακά. Κατά τη γνώμη μου η απάντηση είναι όχι το να στραφεί κανείς εναντίον του ενιαίου Νομίσματος αλλά να επιδιώξει ώστε η οικονομία του κράτους του να γίνει πιο ευέλικτη ώστε οι αναπροσαρμογές του κόστους και των τομέων παραγωγής να γίνονται γρήγορα και χωρίς τριβές. Το Ενιαίο Νόμισμα μπορεί να ωφελήσει αλλά μόνον όσους είναι διατεθειμένοι να δραστηριοποιηθούν μέσα στα πλαίσια της σύγχρονης τεχνολογίας και να επωφεληθούν με επιχειρηματικότητα από τα νέα ανοίγματα της αγοράς. Τελικά, η επιτυχία του Ενιαίου Νομίσματος δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα μόνον των αυτοματισμών της οικονομίας αλλά και της άσκησης μας σωστής οικονομικής πολιτικής.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΑΤΗΦΟΡΗΣ
ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗΣ

ΕΡΑΤΟΣΘΕΝΟΥΣ 19
116 35 ΠΑΓΚΡΑΤΙ - ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ. 72 94 203. 72 94 200. 72 94 201
FAX : 72 94 203